

una a Dalmàcia, l'altra de localització insegura. —

⁸ Vegeu els articles d'A. Zimmermann, *ALLG* v, 567-71; ix, 591-2; xi, 585. Cf. la nota de Wölfflin a ix, 592; les de Brugmann (*Grundr. d. idg.* i, ii, 149, 143); JHSchmalz, *ALLG* xi, 33-350, que posen de lleu el paper que hi pot haver fet *donique/donec* 'fins a tant que' (cf. encara *denique* 'en fi'); cf. d'altra banda Skutsch, *Forsch. z. lat. Gr.* i, 152, aplaudit per M-Lübke, *KJRPb.* ii, 67, i Stolz, *Hist. Lat. Gr.* i, 338, que pensen en un *DUM* + *QUE*. I tinguem en compte que el suposat *DUM* 'llavors' té una resposta germànica (amb *lautverschiebung* regular germànica *D* > *t*) en neerl. *toen* 'llavors', 'quan' (< **rūm* < *DUM*). — ⁹ De les notes de M-Lübke (espt. *REW*s, 2795, 8983) retinguem encara l'existència a Itàlia, en els dialectes, de formes aberrants i conservadores: ven. *donca*, frl. *donke* (-*ke* < -*ca*), logud. *duncas*, i les que conserven la *T*-de *TUNC*: Poschiavo i paduà ant. *ionca*, Valtellina *tunc*. No hi ha un «espanyol antic» *doncas*. Només un parell de dades enterament excepcionals en el lleonès: *adoncas* 'doncs, per tant' en un sol doc., de 1254, dels encontorns de Leon (Staaff, *Ét. sur l'anc. dial. león.*, 84.16), amb un *doncas* variant en el Fuero Juzgo, si bé cal tenir presents els casos d'influència occitana assenyalats per Lapesa, en *Asturiano y provenzal en el Fuero de Avilés*. — ¹⁰ Cf. *LleuresC*, 16, 98, 99, 115, 248. — ¹¹ En certs moments s'ha usat estergint en to d'indulgent reproducció de diàlegs vulgars, amb força dosi afectiva («saps quan ne volen? *dòs* 155 duros») en la ploma d'un advocat jove i culte, de pocs diners, 1900). — ¹² *Maldit* v. 166, facs. del ms. de Venècia; *Or. de tot dia*, v. 45. Més freqüent *donchs* en altres passatges (*Maldit*, 197, etc.). — ¹³ Sembla que hi hagi mera coincidència amb una variant poc freqüent francesa *idonc* «alors» o *idonques* (Ss. XI-XIII), bastant rara (*FEW* III, 179b5-6), en la qual veu Wartburg una extensió de l'ant. *itel*=cat. *aital*.

Dondar, donde, V. domar Donegal, donejar, doner, dòngola (*AlcM*) potser mal accentuat per *dongola* i aquest per pell d'Angola *Donivol, donja, V. dona Donós, V. dar Dony* (*AlcM*), deu ser grafia ross. ultracorregida per *duny* < *duy* < *lluny* *Donyegal, donyeguill* (< cast. ant. *doñeguill*, DCEC DUEÑO) i ací *DONA Donyet, V. dona Donys* (*AlcM*) la grafia *donyhs* d'aquesta defectuosa edició significa *donchs*=*DONCS* i no pas **donyhs* *Donzell* 'jove noble', *V. dona*

DONZELL, 'Artemisia absinthium, absinthium santonicum' prové en última instància del llatí *ABSINTHIUM* (aquest, del gr. *ἀψίνθιον*, diminutiu de *ἀψίνθος* id.) a través d'una sèrie de variants o formes intermèdies, ben documentades: ll. vg. *AUSENTIUM*, oc. ant. *ausens*, oc. ant. i cat. ant. *ausén*, cat. dial. *unzell*, i amb la *d*-afegida per la freqüència de combinacions com *una lliura d'onzell* (en receptes, etc.) i *herba d'onzell*; en el canvi de terminació pogueren

cooperar la dissimilació *onsén* > *onsel* i la confusió amb *donzell* 'jove noble' (la qual també degué contribuir a d'altres fases de la substitució successiva de les dites variants). □ ¹⁴ *doc.*: c. 1380-85, Eiximenis, etc.; *donzen* o *donzeu* pel mateix temps.

Eiximenis en el *Regiment C. P.* l'enumera en una llista de plantes útils: «--- buglosa, gram, *donzell*, artemisa, gauda ---» (*NCL.*, 27.1). Molt repetit en JRoig, en part com a herba medicinal (rimant amb *ventrell*, v. 5844), en part com a emblema de les coses de gust amarg, i dels fets vitals que donen amargura (desenganys amorosos, vida domèstica amargada per malvestats femenines): «coneguit / que la lur esca / no t'era bresca / ni canyamel, / ans era fel, / amarc *donzell*: / en l'am y brell / tu t'hi meties / ---», «trecentes lliures / despés en viures, / tots hi menjaren, / e bé ·n ballaren / a llur plaer; / lo desplaer / fon meu a soles: / trobí violes / en lo meu hort, / e morritort, / *donzell* ab malva». ¹ També tenim la forma *donzell* en el Màcer de fi del S. xiv (*EstRAramon* v, 52); en el receptari valencià de Micer Joan de 1466: «recepta per a guarir infladura --- sia pres lo manruvi ventós, e-l(i) *donzell* e de la bretònega ---» (*BABL* VII, 417); i *donzell* figura així mateix (*AlcM*) en un doc. val. de 1409 i en diverses fonts del S. xv i dels immediats següents (OPou, *TbPu.*, 49; Cavanilles, *Obs.* II, 337, 327, etc.).

Avui *donzell* segueix estès pel territori de tots cinc dialectes catalans, ² i en tots és la forma que es retroba quasi pertot. ³ Jo mateix l'he anotada a molts punts del cat. occid. pirinenc: *donzél* pertot a la vall de Cardós i Vall Ferrera (1932-4), a la de Barravés (*BDC* VI, 24), a la d'Àneu (Borén, 1957), a la de Lavansa (1958), *donzél* a Alinyà (esq. del Segre Mitjà, parlar xipella on ja comença el fenomen *é* > *è* del cat. or., 1957); *dunzél* amb la *e* mitjana pròpia del ross., a molts pobles de Capcir, Vallespir i Conflent (Griera concreta també a Serrallonga, Elna, Catllà, Montalbà, Formiguera, Sallagosa; *l'ALF*, mapa 5, a Arles i a Oleta). Segons Moll (*AORBB* II, 24, i *AlcM*) es pronuncia *donzèl*, *du-*, a Mallorca i Menorca, *dunzél* en cat. or. (així també segons *l'AlCat.*, Griera), *donzél* en val.: forma que en efecte he anotat jo mateix en el Maestrat; ⁴ *adonzéls* com a topònim a Culla (Alt Maestrat, 1961) variant que retrobo a l'Alt Urgellet (*Barranquet delz adonzéls*, a Cívís, 1964).

Si se'm permet d'usar el terme, he de dir que s'ha fet un mullader excessiu per la forma catalana d'*ABSINTHIUM*, per part de filòlegs poc avesats al català i poc familiars amb la seva filologia, i per d'altres poc coneixedors de l'occità i de les variants amb què aquest mot es presenta en els parlars d'oc i ja en llatí vulgar, de manera que la grossa divergència entre els resultats finals *donzell* i *absinti* ha conduït alguns a rebucar embrollades explicacions fonètiques (confusions de termes de Mn. Griera i la seva mania homonímica) o a cercar-li ètims diferents i certament infundats (Bertoldi, Ripley, Moll). S'hauria hagut de partir del fet, vist que AU *dóna* normalment o en cat., que *AUSENTIU(M)* era la forma ja documentada en ll. vg.